

IN DIT NUMMER

ACTUALITEIT

1 Armoede

GESCHIEDENIS

3 De Commune van Parijs

COLUMN

3 Spinoza's denkdingen

IN HET HART

5 Fernand Léger

FILM

6 Rainer Werner Fassbinder

ECONOMIE

8 Hoe de economie de
planeet vermoordt

IN MEMORIAM

9 Rik Bevernage

BOEKENWURM

10 Emmanuel Todd, waar staan
we nu?

11 Wereldoorlogen: getuigen
en herinneren

12 La Liberté, de loge waar
men Frans spreekt...

IN HET HART Rita Compère over de
schoonheid van een rij potten en pannen
tegen een witte keukenwand

ECONOMIE Photis Schurmans
bespreekt de basisprincipes van de nu
gangbare economische theorie m.b.t.
klimaatopwarming

BOEKENWURM Karin Verelst analyseert
het werk van een vooraanstaande
demograaf en antropoloog met vaak
controversiële visies

ACTUALITEIT

Armoede: tijd voor een nieuw beleid

Interview met Jos Geysels. Interview afgenomen en bewerkt door Sven Lauwers

AKTIEF SPRAK MET MINISTER VAN STAAT JOS GEYSELS OVER ARMOEDE, EEN BELANGRIJK MAATSCHAPPELIJK EN POLITIEK PROBLEEM. Directe aanleiding voor dit interview is het eindrapport van het platform Decenniumdoelen 2017, waarvan Jos Geysels voorzitter is.

Kan u het initiatief Decenniumdoelen 2017 nog een keer duiden?

We ontstonden ongeveer 10 jaar geleden en vonden inspiratie bij de acties voor de millenniumdoelstellingen, onder de paraplu van de Verenigde Naties. Wij wilden armoede in België onder de aandacht brengen. Daarom hebben we een samenwerking opgezet met alle belangrijke armoedeorganisaties, welzijnsorganisaties en de drie arbeidersbewegingen. "Laat ons proberen op 10 jaar tijd de armoede te halveren", dat was onze eis. We meten armoede op basis van 6 indi-

steeds schommelt rond 15%. Dat cijfer is sinds 1987 ongeveer hetzelfde gebleven. Het meest spectaculair is de stijging van de kinderarmoede, de laatste 10 jaar bijna een verdubbeling. Opnieuw een absolute schande, want bedenk dat ondanks de economische crisis van 2008 de welvaart gemiddeld genomen sindsdien nog is toegenomen. Dat wijst er op dat een van de mantra's van het dominante denken over economie en groei niet meer opgaat. Het klassieke beeld van de groter wordende taart waardoor mensen aan de onderkant er ook op vooruit gaan, klopt niet.

armoede werd uit het debat geweerd, uit het maatschappelijke debat en uit het politieke debat. Men huldigde een opvatting over mensen in armoede die zeer fragmentair was. De foto van mensen in armoede was onjuist en de beeldvorming afschuwelijk. Dat alles bracht met zich mee dat er geen maatregelen werden genomen, dat is een verzuim. Ik heb dat schuldig genoemd omdat men alle cijfers kent. Armoede is een van de meest bestudeerde problemen in deze samenleving en over de cijfers is er geen discussie. Noch mevrouw Homans (N-VA), noch mevrouw Demir (N-VA) – de twee verantwoordelijken voor armoedebestrijding – betwisten de cijfers. Als je de cijfers over armoede kent en je geen maatregelen neemt, kan je enkel concluderen dat men weigert om deze schandvlek op onze samenleving te wissen.

Hoe komt het dat politici van verschillende gezindten wel belijden dat ze armoede willen aanpakken, maar in de praktijk niet verder komen dan maatregelen in de rand?

Dat heeft ten eerste te maken met iets dat ook de linkerzijde soms onderschat: het dominante denken over economie. De laatste 30 jaar werd over economie ongelooflijk eenvoudig en schematisch gedacht. Economie wordt dan gezien als een natuurwetenschap met haar eigen wetten waar je niet aan kan tornen, die niet maakbaar is. Ten tweede het idee dat wie zich flexibel genoeg opstelt, kansen grijpt, verstandig is, enzovoort... het kan maken. Wie het niet maakt, om welke reden dan ook, is een loser. Die opvattingen hebben zich maatschappelijk vertaald in een denken over de verantwoordelijkheid van het individu. Als je werk hebt, is het probleem opgelost en als je geen werk hebt, dan gaan we u 'activeren'. Wat men concreet ook deed met het degresief maken van een aantal uitkeringen zoals de langdurige werkloosheid, het afschaffen

van de wachtuitkering voor jongeren, enzovoort. Ik ga vaak spreken over armoede en dan merk ik dat veel mensen, ook middenklassers, denken dat mensen in armoede degenen zijn die steun krijgen van het OCMW, tussen haakjes nog geen tiende van het aantal armen. Ook politiek heeft zich dat vertaald. Armoede werd bekeken als een restcategorie in het politieke debat, als een niche van de sociaal-
lees verder op volgende bladzijde

“

Het klassieke beeld van de groter wordende taart waardoor mensen aan de onderkant er ook op vooruit gaan, klopt niet.

JOS GEYSELS

Jos Geysels
© Vlaams Fonds voor de Letteren/
Vandeyck-Riethoven

WWW.MASEREELFONDS.BE
voor meer informatie over
onze werking

catoren: arbeid, inkomen, gezondheidszorg, onderwijs, samenleving en wonen. Elk jaar brengen we een stand van zaken met de publicatie van een armoedebarmeter. We willen niet in de plaats treden van de verschillende organisaties, maar de parlementen en regeringen o.a. met politiek lobbywerk wijzen op de noodzaak om armoede aan te pakken. Want het is een absolute schande dat in zo'n rijk land als België, en zeker in zo'n rijke regio als Vlaanderen, de armoede nog

Het eindrapport van Decenniumdoelen 2017 oogt barslecht. Geen enkele doelstelling werd bereikt. Als woordvoerder weet u de politici schuldig verzuim.

Meestal ben ik nogal mild, maar in deze tijden moet je soms harde woorden gebruiken. Met schuldig verzuim bedoel ik dat men op een aantal andere gebieden in versnelling gaat. Denk aan het begrotingsevenwicht, de overheidsschuld of de veiligheid. Rond armoede zie je de laatste jaren een hoopvolle kentering, maar

economische vraagstelling. De laatste drie à vier jaar zien we wel een debat ontstaan in het parlement en in de regering. De afgesproken doelstellingen worden weliswaar niet gehaald, maar er is een hoopvolle kentering. Omdat men doorheeft dat armoede niet alleen een individueel probleem is – het is natuurlijk ook een individueel probleem –, je zal maar in armoede leven, maar vooral een probleem van de samenleving. Het is m.a.w. niet op de eerste plaats een ‘welzijnsprobleem’, maar een maatschappelijk-politiek probleem dat te maken heeft met de inrichting van de samenleving, met herverdeling, met visie op economie,... De oude mantra’s werken niet meer, maar het nieuwe is er nog niet. We zitten in een overgangsfase, hoop ik.

Welk beleid zou voor een echte ommekeer kunnen zorgen?

Onze prioriteiten zijn duidelijk. Zorg ervoor dat iedereen in België beschikt over een menswaardig inkomen. Dat is berekend, men weet ongeveer wat nodig is, voor een individu of voor een gezin met of zonder kinderen. Het is ook haalbaar: verhoog de minima en heroriënteer de bestaande middelen. We hebben twee voorstellen gedaan. Vlaanderen wordt vanaf 1 ja-

armoede aanzienlijk laten dalen. Maar dat vereist een andere visie en andere prioriteiten.

Als voorzitter van Decenniumdoelen kwam u ongetwijfeld vaak in contact met armen. Met welke problemen worden zij concreet geconfronteerd? Wat zijn voor hen de meest dringende maatregelen?

Ten eerste voldoende inkomen om te huren op de private huurmarkt. We spreken over 600 tot 650 euro per maand voor een woning. Reken maar uit als je een leefloon hebt van amper 900 euro als alleenstaande, wat er dan nog rest om te (over)leven. België was in het verleden redelijk bij met het totale pakket sociale woningen, maar de laatste tientallen jaren heeft men dit laten slabakken, met 125.000 mensen op de wachtlijst tot gevolg. Ten tweede energie en water. Het is onvoorstelbaar, maar tot voor kort werden per jaar tot 5000 mensen afgesloten van water. Ik denk aan een vrouw die met haar kinderen naar het zwembad ging om zich te kunnen wassen. Verder denk ik aan het uitstellen van doktersbezoek, niet op vakantie kunnen gaan, enzovoort. Mensen in armoede leven gemiddeld 7 jaar minder lang, cynisch gezegd besparen ze zo ook een

Gaat het bij dit laatste niet teveel om caritas?

De drie belangrijkste verenigingen zijn Welzijnszorg, het Netwerk Tegen Armoede en Samenlevingsopbouw. Welzijnszorg is van christelijke oorsprong en de enige echte ngo. Deze drie verenigen samen veel mensen en bewerken de politiek met goed lobbywerk. Het zou natuurlijk wat meer kunnen zijn, maar ik ben voorzitter van een platform en heb geen lessen te geven aan de organisaties die er deel van uitmaken. Ik ben er zelf wel van overtuigd dat je de problematiek moet politiseren, want armoede is ook een politiek probleem. Het politiseren van armoede is misschien het belangrijkste dat we de komende jaren moeten doen. Uw vraag over caritas houdt daar verband mee. Ik behoor niet tot de mensen die laatdunkend doen over

barmhartigheid en mededogen zoals dat tot uiting komt tijdens De Warmste Week of privé-initiatieven waar mensen voedsel of kleding bedelen. Alleen moet het deel uitmaken van een geheel. Zoals bijvoorbeeld 11.11.11. dat tracht te doen. De verdroging van de Sahel en de relatie met armoede heeft te maken met klimaatopwarming, met slechte handelsafspraken, met een falend economisch systeem, enzovoort. Opnieuw, ik zal nooit laatdunkend doen over mensen die iets willen doen voor hun naasten, maar je moet altijd gaan van barmhartigheid naar rechtvaardigheid en solidariteit. En dus kom je altijd terecht – in wat gelukkig nog een democratie is – bij politieke discussie en besluitvorming.

heid en solidariteit. En dus kom je altijd terecht – in wat gelukkig nog een democratie is – bij politieke discussie en besluitvorming.

Is het haalbaar en nodig om armen zelf te organiseren, zoals arbeiders zich in vakbonden hebben georganiseerd? Vakbonden hebben wel een werklozenwerking, maar er is geen centrale van werklozen.

Binnen de arbeidersbewegingen is er sinds de jaren '70 altijd discussie geweest over de plaats van werklozen binnen de vakbond. Het is een moeilijke discussie. Wij leggen in ieder geval de link met de arbeidersbewegingen om zowel de mensen als de thematiek een breder draagvlak te geven en het in een breder kader te plaatsen. Dat het Netwerk Tegen Armoede en anderen zoeken naar manieren om armen zelf hun belang te laten vertolken, is natuurlijk fantastisch.

Eén van de vaststellingen uit het rapport is dat armoede een kleur krijgt. Kan u daar dieper op ingaan?

Gekleurde armoede is nieuw. Ik verwijs voor de cijfers in een aantal grote steden naar ons rapport. En ik zeg er onmiddellijk bij: “het aantal vluchtelingen van de laatste jaren is geen bedreiging voor onze sociale zekerheid”. Gekleurde armoede is bijzonder omdat bij sommige categorieën alles bij mekaar komt wat tot armoede kan leiden. Het armoedecijfer is jammer genoeg hetzelfde gebleven, maar de samenstelling is inderdaad veranderd. De laatste jaren minder gepensioneerden, maar meer jongeren. Meer alleenstaanden en alleenstaande vrouwen. Dat veronderstelt een specifieke aanpak, maar toch blijf ik pleiten voor universele maatregelen nodig om het armoedecijfer naar beneden te krijgen.

Ik heb soms de indruk dat verenigingen van armen, net als vele andere verenigingen, er niet in slagen om alle armen een stem te geven, in het bijzonder migranten of mensen met een migratieachtergrond.

Ik kan daar eerlijk gezegd geen sluitend antwoord op geven. Het zou kunnen, maar het is ook de reden waarom het Minderhedenforum mee in het platform werd opgenomen. Zij doen goed werk maar wij moeten deze stem ongetwijfeld nog beter aan bod laten komen.

Komt er een nieuw initiatief?

Tot mijn vreugde kan ik meedelen dat alle deelnemende organisaties vorig jaar beslisten om verder te gaan. Wie weet komt er een nieuw logo, maar veel belangrijker is het initiatief van Samenlevingsopbouw, het Netwerk Tegen Armoede, Welzijnszorg en andere organisaties in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen. Hun campagne heet Ieders stem telt en je zal er binnenkort van horen. Voor de federale, Vlaamse en Europese verkiezingen in 2019 begint Decenniumdoelen na de gemeenteraadsverkiezingen met een campagne die zal lopen tot mei 2019. Een campagne om met allerlei moderne technieken en een mediacampagne op het debat te wegen met concrete alternatieven. Je merkt, wij zijn ondanks het armoedig beleid niet ontmoedigd. Er is geen reden om te stoppen. Het engagement is er. Het enthousiasme ook.

Het onderzoeksrapport **10 armoedebarmeters, een decennium armoedig beleid** is te koop aan 10 euro, 5 euro voor Verenigingen waar mensen het woord nemen, verzendingskosten niet inbegrepen. Het boek is af te halen op het adres van Decenniumdoelen, Huidevetterstraat 165, 1000 Brussel.

Wie een boek wenst te bestellen, kan een mailtje te sturen naar michel.debruyne@decenniumdoelen.be. Meer informatie vind je ook op de rijk gestoffeerde website www.decenniumdoelen.be.

© Shutterstock

nuari 2019 bevoegd voor kinderbijslag, een bedrag van 3,5 miljard. Kinderbijslag is een recht voor elk kind, maar laat het basisbedrag dalen en maak het bijkomende deel hoger in functie van inkomen. Daarmee kan je op relatief korte termijn de kinderarmoede significant laten dalen. Daarnaast de woonbonus, dat gaat over 1,5 miljard. We hebben voorgesteld om dit bedrag te verminderen en te heroriënteren naar de huurderstoelage. Want veel mensen in armoede zijn huurders op de private markt. We moeten m.a.w. een beetje meer geld uitgeven, maar met de heroriëntering van bestaande middelen kunnen we op relatief korte termijn

beetje. En nogmaals, het grootste gedeelte van de armoede zien we niet. Het aantal werkende armen is drie keer zo groot als het aantal leefloners. De werkende armen gaan niet naar het OCMW, ze zitten te ploeteren. Het zijn alleenstaanden, alleenstaande vrouwen met kinderen, enzovoort. Het zijn mensen die wel opgenomen worden in statistieken, maar die we tegelijkertijd niet zien en minder goed verenigd zijn, men onderschat dat. Vergeet niet dat mensen fier zijn en vaak benadrukken dat ze zelf willen instaan voor hun inkomen. Dat moet je respecteren. Veel mensen in armoede staan buiten het traditionele verenigingsleven, zij hebben minder macht in de samenleving, en dat merk je ook. Trouwens, als alle mensen in armoede zouden stemmen voor hun belangen zouden ze de grootste partij zijn in België.

Hoe belangrijk zijn verenigingen van armen? En bij uitbreiding: wat is het belang van allerlei privé-initiatieven?

© rimo.be

